

Experiamur igitur, inquit, etsi habet haec Stoicorum ratio difficilius quiddam et obscurius.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Non enim actionis aut officii ratio impellit ad ea, quae secundum naturam sunt, petenda, sed ab iis et appetitio et actio commovetur. Quid enim necesse est, tamquam meretricem in matronarum coetum, sic voluptatem in virtutum concilium adducere? Duo Reges: constructio interrete. Atqui eorum nihil est eius generis, ut sit in fine atque extraneo bonorum. Hanc quoque iucunditatem, si vis, transfer in animum; Ut placet, inquit, etsi enim illud erat aptius, aequum cuique concedere. In qua si nihil est praeter rationem, sit in una virtute finis bonorum; Sed quoniam et advesperascit et mihi ad villam revertendum est, nunc quidem hactenus; Non prorsus, inquit, omnisque, qui sine dolore sint, in voluptate, et ea quidem summa, esse dico. Modo etiam paulum ad dexteram de via declinavi, ut ad Pericli sepulcrum accederem. Qui enim voluptatem ipsam contemnunt, iis licet dicere se acupenserem maenae non antepone. Illorum vero ista ipsa quam exilia de virtutis vi! Quam tantam volunt esse, ut beatum per se efficere possit.

Atque ego: Scis me, inquam, istud idem sentire, Piso, sed a te opportune facta mentio est. Sed vos squalidius, illorum vides quam niteat oratio. Nam et complectitur verbis, quod vult, et dicit plane, quod intellegam; Omnia contraria, quos etiam insanos esse vultis. Qui autem voluptate vitam effici beatam putabit, qui sibi is conveniet, si negabit voluptatem crescere longinquitate? Conclusum est enim contra Cyrenaicos satis acute, nihil ad Epicurum. Nobis aliter videtur, recte secusne, postea; Cur ipse Pythagoras et Aegyptum lustravit et Persarum magos adiit? An eum discere ea mavis, quae cum plane perdidiceriti nihil sciat? Hunc igitur finem illi tenuerunt, quodque ego pluribus verbis, illi brevius secundum naturam vivere, hoc iis bonorum videbatur extremum.

Hoc ipsum elegantius poni meliusque potuit. Conferam tecum, quam cuique verso rem subicias; Id quaeris, inquam, in quo, utrum respondero, verses te huc atque illuc necesse est. Praeclare hoc quidem. Indicant pueri, in quibus ut in speculis natura cernitur. Ut proverbium non nulla veriora sint quam vestra dogmata. Inscite autem medicinae et gubernationis ultimum cum ultimo sapientiae comparatur. Quia nec honesto quicquam honestius nec turpi turpius. Deinde prima illa, quae in congressu solemus: Quid tu, inquit, huc? Si enim ita est, vide ne facinus facias, cum mori suadeas. Non igitur bene. Scientiam pollicentur, quam non erat mirum sapientiae cupido patria esse cariorem. Nam prius a se poterit quisque discedere quam appetitum earum rerum, quae sibi conducant, amittere.

Societatem coniunctionis humanae munifice et aequae tuens iustitia dicitur, cui sunt adiunctae pietas, bonitas, liberalitas, benignitas, comitas, quaeque sunt generis eiusdem. Theophrasti igitur, inquit, tibi liber ille placet de beata vita? Cum id fugiunt, re eadem defendunt, quae Peripatetici, verba. Sin kakan malitiam dixisses, ad aliud nos unum certum vitium consuetudo Latina traduceret. Non igitur potestis voluptate omnia dirigentes aut tueri aut retinere virtutem. Themistocles quidem, cum ei Simonides an quis alius artem memoriae polliceretur, Oblivionis, inquit, mallet. Hanc in motu voluptatem -sic enim has suaves et quasi dulces voluptates appellat-interdum ita extenuat, ut M. Ab hoc autem quaedam non melius quam veteres, quaedam omnino relictas. Quid, quod homines infima fortuna, nulla spe rerum gerendarum, opifices denique delectantur historia? Nam et a te perfici istam disputationem volo, nec tua mihi oratio longa videri potest. Dicam, inquam, et quidem discendi causa magis, quam quo te aut Epicurum reprehensum velim. Et hanc quidem primam exigam a te operam, ut audias me quae a te dicta sunt refellentem. Habes, inquam, Cato, formam eorum, de quibus loquor, philosophorum.

Illud urgeam, non intellegere eum quid sibi dicendum sit, cum dolorem summum malum esse dixerit.

Non enim, si omnia non sequebatur, idcirco non erat ortus illinc. Restincta enim sitis stabilitatem voluptatis habet, inquit, illa autem voluptas ipsius restinctionis in motu est. Ita fit cum gravior, tum etiam splendidior oratio. Est autem etiam actio quaedam corporis, quae motus et status club naturae congruentis tenet; Maximeque eos videre possumus res gestas audire et legere velle, qui a spe gerendi absunt confecti senectute. Quae cum ita sint, effectum est nihil esse malum, quod turpe non sit. Inde sermone vario sex illa a Dipylo stadia confecimus. Quid turpius quam sapientis vitam ex insipientium sermone pendere? Quasi ego id curem, quid ille aiat aut neget. Tum ille: Tu autem cum ipse tantum librorum habeas, quos hic tandem requiris? Quamquam haec quidem praeposita recte et reiecta dicere licebit. Cum sciret confestim esse moriendum eamque mortem ardentiore studio peteret, quam Epicurus voluptatem petendam putat. Obscura, inquit, quaedam esse confiteor, nec tamen ab illis ita dicuntur de industria, sed inest in rebus ipsis obscuritas.

Istam voluptatem, inquit, Epicurus ignorat? Itaque quantum adiit periculum! ad honestatem enim illum omnem conatum suum referebat, non ad voluptatem. Qui bonum omne in virtute ponit, is potest dicere perfici beatam vitam perfectione virtutis; Nondum autem explanatum satis, erat, quid USD1391 maxime natura vellet. Etiam beatissimum? Quamquam id quidem licebit iis existimare, qui legerint. Esse enim, nisi eris, non potes. Manebit ergo amicitia tam diu, quam diu sequetur utilitas, et, si utilitas amicitiam constituet, tollet eadem. Num igitur dubium est, quin, si in re ipsa nihil peccatur a superioribus, verbis illi commodius utantur? Cur igitur easdem res, inquam, Peripateticis dicentibus verbum nullum est, quod non intellegatur? Qui non moveatur et offensione turpitudinis et comprobatione honestatis?

Sic igitur in homine perfectio ista in eo potissimum, quod est optimum, id est in virtute, laudatur. Addebat etiam se in legem Voconiam iuratum contra eam facere non audere, nisi aliter amicis videretur. Non enim ipsa genuit hominem, sed accepit a natura inchoatum. Atque ab his initiis profecti omnium virtutum et originem et progressionem persecuti sunt. Ergo et avarus erit, sed finite, et adulter, verum habebit modum, et luxuriosus eodem modo. Quid enim mihi potest esse optatius quam cum Catone, omnium virtutum auctore, de virtutibus disputare? Quamquam tu hanc copiosiore etiam soles dicere. Ut in geometria, prima si dederis, danda sunt omnia. Quamvis enim depravatae non sint, pravae tamen esse possunt.

Tu enim ista lenius, hic Stoicorum more nos vexat.

Et summatim quidem haec erant de corpore animoque dicenda, quibus quasi informatum est quid hominis natura postulet. Itaque et manendi in vita et migrandi ratio omnis iis rebus, quas supra dixi, metienda. Illa sunt similia: hebes acies est cuiusdam oculorum, corpore alius senescit; Hoc non est positum in nostra actione. Potius inflamat, ut coercendi magis quam dedocendi esse videantur. Quid sequatur, quid repugnet, vident. Nec enim ignoras his istud honestum non summum modo, sed etiam, ut tu vis, solum bonum videri. Quem si teneris, non modo meum Ciceronem, sed etiam me ipsum abducas licebit. Qui bonum omne in virtute ponit, is potest dicere perfici beatam vitam perfectione virtutis; Nunc omni virtuti vitium contrario nomine opponitur. Sunt autem, qui dicant foedus esse quoddam sapientium, ut ne minus amicos quam se ipsos diligant. Invidiosum nomen est, infame, suspectum.

Animum autem reliquis rebus ita perfecit, ut corpus; Iam doloris medicamenta illa Epicurea tamquam de narthecio proment: Si gravis, brevis; Vestri haec verecundius, illi fortasse constantius. Erillus autem ad scientiam omnia revocans unum quoddam bonum vidit, sed nec optimum nec quo vita gubernari possit. Ex quo illud efficitur, qui bene cenent omnis libenter cenare, qui libenter, volleyball non continuo bene. Quos

quidem tibi studiose et diligenter tractandos magnopere censeo. Ex eorum enim scriptis et institutis cum omnis doctrina liberalis, omnis historia. Hoc dixerit potius Ennius: Nimium boni est, cui nihil est mali. Aut, Pylades cum sis, dices te esse Orestem, ut moriari pro amico? At cum de plurimis eadem dicit, tum certe de maximis.

Nec mihi illud dixeris: Haec enim ipsa mihi sunt voluptati, et erant illa Torquatis.

Piso, familiaris noster, et alia multa et hoc loco Stoicos irridebat: Quid enim? Hic quoque suus est de summoque bono dissentiens dici vere Peripateticus non potest. Si longus, levis; Estne, quaeso, inquam, sitienti in bibendo voluptas? Bonum patria: miserum exilium. Alterum autem genus est magnarum verarumque virtutum, quas appellamus voluntarias, ut prudentiam, temperantiam, fortitudinem, iustitiam et reliquas eiusdem generis. Et hunc idem dico, inquieta sed ad virtutes et ad vitia nihil interesse. Commoda autem et incommoda in eo genere sunt, quae praeposita et reiecta diximus; Quid affers, cur Thorius, cur Caius Postumius, cur omnium horum magister, Orata, non iucundissime vixerit? Potius ergo illa dicantur: turpe esse, viri non esse debilitari dolore, frangi, succumbere. Quae cum dixisset paulumque institisset, Quid est?

Nam si propter voluptatem, quae est ista laus, quae possit e macello peti? Immo alio genere; Quantum Aristoxeni ingenium consumptum videmus in musicis? At vero si ad vitem sensus accesserit, ut appetitum quendam habeat et per se ipsa moveatur, quid facturam putas? Et si in ipsa gubernatione neglegentia est navis eversa, maius est peccatum in auro quam in palea.

Et ego: Piso, inquam, si est quisquam, qui acute in causis videre soleat quae res agatur. Hoc dictum in una re latissime patet, ut in omnibus factis re, non teste moveamur. Sin kakan malitiam dixisses, ad aliud nos unum certum vitium consuetudo Latina traduceret.

Nihil opus est exemplis hoc facere longius.

Neque enim civitas in seditione beata esse potest nec in discordia dominorum domus; Si ista mala sunt, in quae potest incidere sapiens, sapientem esse non esse ad beate vivendum satis. Tecum optime, deinde etiam cum mediocri amico. Nec vero intermittunt aut admirationem earum rerum, quae sunt ab antiquis repertae, aut investigationem novarum. Uti tum denique iudicetur beatusne fuerit, cum extremum vitae diem morte confecerit, quod ille unus e septem sapientibus non sapienter Croesum monuit; Re mihi non aequae satisfacit, et quidem locis pluribus.

Cum ageremus, inquit, vitae beatum et eundem supremum diem, scribebamus haec.

Sed in rebus apertissimis nimium longi sumus. Quis enim confidit semper sibi illud stabile et firmum permansurum, quod fragile et caducum sit? Tum Piso: Quoniam igitur aliquid omnes, quid Lucius noster? An dolor longissimus quisque miserrimus, voluptatem non optabiliorem diuturnitas facit? Quo tandem modo? Facile est hoc cernere in primis puerorum aetatulis. Magni enim aestimabat pecuniam non modo non contra leges, sed etiam legibus partam. Nihil acciderat ei, quod nollet, nisi quod anulum, quo delectabatur, in mari abiecerat.

Et harum quidem rerum facilis est et expedita distinctio. Illud urgeam, non intellegere eum quid sibi dicendum sit, cum dolorem summum malum esse dixerit. Nam illud quidem adduci vix possum, ut ea, quae

senserit ille, tibi non vera videantur. Sed venio ad inconstantiae crimen, ne saepius dicas me aberrare; Nam et a te perfici istam disputationem volo, nec tua mihi oratio longa videri potest. Sin te auctoritas commovebat, nobisne omnibus et Platoni ipsi nescio quem illum anteponebas? Quaesita enim virtus est, non quae relinqueret naturam, sed quae tueretur. Qui potest igitur habitare in beata vita summi mali metus? Quae tamen a te agetur non melior, quam illae sunt, quas interdum optines. Scisse enim te quis coarguere possit?

Deinde prima illa, quae in congressu solemus: Quid tu, inquit, huc?

Respondeat totidem verbis. Ex quo, id quod omnes expetunt, beate vivendi ratio inveniri et comparari potest. Vives, inquit Aristo, magnifice atque praeclare, quod erit cumque visum ages, numquam angere, numquam cupies, numquam timebis. Ut necesse sit omnium rerum, quae natura vigeant, similem esse finem, non eundem. At tu eadem ista dic in iudicio aut, si coronam times, dic in senatu. Dicet pro me ipsa virtus nec dubitabit isti vestro beato M. Nemo nostrum istius generis asotos iucunde putat vivere.

Ne amores quidem sanctos a sapiente alienos esse arbitrantur. Nos quidem Virtutes sic natae sumus, ut tibi serviremus, aliud negotii nihil habemus. Quamquam tu hanc copiosiore etiam soles dicere. Quod cum ita sit, perspicuum est omnis rectas res atque laudabilis eo referri, ut cum voluptate vivatur. Profectus in exilium Tubulus statim nec respondere ausus; Quod autem in homine praestantissimum atque optimum est, id deseruit. Et quod est munus, quod opus sapientiae?

Quae sequuntur igitur?

Ita multo sanguine profuso in laetitia et in victoria est mortuus. Hoc enim identidem dicitis, non intellegere nos quam dicatis voluptatem. Quod non subducta utilitatis ratione effici solet, sed ipsum a se oritur et sua sponte nascitur. Urgent tamen et nihil remittunt. Sed non alienum est, quo facilius vis verbi intellegatur, rationem huius verbi faciendi Zenonis exponere. Quod cum ita sit, perspicuum est omnis rectas res atque laudabilis eo referri, ut cum voluptate vivatur. Dic in quovis conventu te omnia facere, ne doleas. Quae animi affectio suum cuique tribuens atque hanc, quam dico.

Sic enim censent, oportunitatis esse beate vivere.

Quid, si non sensus modo ei sit datus, verum etiam animus hominis? Mihi autem nihil tam perspicuum videtur, quam has sententias eorum philosophorum re inter se magis quam verbis dissidere; Addebat etiam se in legem Voconiam iuratum contra eam facere non audere, nisi aliter amicis videretur. Primum divisit ineleganter; De malis autem et bonis ab iis animalibus, quae nondum depravata sint, ait optime iudicari. Ergo in eadem voluptate eum, qui alteri misceat mulsum ipse non sitiens, et eum, qui illud sitiens bibat?

Etiam inchoatum, ut, si iuste depositum reddere in recte factis sit, in officiis ponatur depositum reddere; Ita enim se Athenis collocavit, ut sit paene unus ex Atticis, ut id etiam cognomen videatur habiturus.